

Nr 239.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående
anslag till anordnande af yrkesinspektion; gifven Stock-
holms slott den 12 april 1912.*

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

dels, med godkännande af de i samma protokoll intagna förslag till aflöningsstat samt till allmänna villkor och bestämmelser för aflöningsförmånernas åtnjutande att tillämpas från och med år 1913, i riksstaten under sjätte hufvudtiteln uppföra ett ordinarie anslag till anordnande af yrkesinspektion å 107,300 kronor;

dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Axel Schotte.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 12 april 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÅRD,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSVÅRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte anförde, efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, följande:

I statsrådsprotokollet för den 13 januari 1912 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel har jag — samtidsigt som jag berört inrättandet af ett centralt verk för sociala ärenden — omnämnt, att dit skulle föras yrkesinspektionens centrala organ enligt den blifvande yrkesfarelagstiftningen samt att i sammanhang därmed också den lokala yrkesinspektionen torde komma att öfverflyttas till civildepartementet. För den blifvande organisationen af den lokala yrkesinspektionen har också bland hufvudtitelns anslag beräknats ett belopp af 175,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en den 22 mars 1912 aflåten proposition hemställt om anslag till ett centralt ämbetsverk för sociala ärenden, socialstyrelsen, i hvilken yrkesinspektionens centralorgan ingår.

Genom nådig proposition den 29 nästlidne mars har Kungl. Maj:t därefter föreslagit Riksdagen att antaga ett förslag till lag om arbetarskydd; och ber jag nu att få för Kungl. Maj:t framlägga frågan om anslag till den lokala yrkesinspektionen.

Organisation.

Nyssnämnda lagförslag, som väsentligen grundar sig på ett af den s. k. yrkesfarekommittén i dess den 9 december 1909 afgifna betänkande framlagdt förslag, skall ersätta lagen den 10 maj 1889 angående skydd mot yrkesfara, lagen den 17 oktober 1900 angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke samt förordningen den 18 november 1881 angående minderårigas användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering, i hvad denna förordning ännu gäller.

Efterlefnaden af lagarna angående skydd mot yrkesfara och angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke öfvervakas af yrkesinspektörer, hvilkas antal under åren 1895—1901 var fem samt från och med år 1902 ökats till åtta. Därjämte finnes, enligt nådigt bref den 19 oktober 1894, förordnad en tillfällig inspektör öfver sprängämnestillverkningen. Tillsynen å iakttagandet af förordningen angående minderårigas användande vid arbete i fabriker m. m. åter är uppdragen åt hälsovårds- och kommunalnämnderna.

Nuvarande
organisation

Den föreslagna lagen angående arbetarskydd kräver en icke oväsentlig ökning af yrkesinspektionens personal.

Yrkesinspektörer.
Kommittén.

Hvad då först beträffar *yrkesinspektörerna*, anför yrkesfarekommittén därom följande.

Med den högst väsentliga utsträckning af skyddslagsstiftningens tillämpningsområde, som förslaget till lag om arbetarskydd innebär, skulle det blifva en omöjlighet för yrkesinspektörerna, äfven om deras antal betydligt ökades, att ensamma öfvervaka denna lagstiftnings efterlefnad. Kommittén har därför funnit sig nödsakad föreslå åtskilliga underordnade inspektionskrafter. Ehuru dessa underordnade inspektionsorgan, med undantag för yrkesinspektörernas assistenter, inom de dem anvisade områden skulle utöfva själfständig tillsyn, skulle dock yrkesinspektörerna leda eller åtminstone kontrollera deras verksamhet.

Yrkesinspektörernas tillsyn skulle omfatta sådana arbetsställen, industriella eller icke, hvarest i regel användas minst 10 arbetare eller drifkraft om minst 5 effektiva hästkrafter eller minst 5 arbetare jämte drifkraft om minst 3 effektiva hästkrafter. Dock skulle deras tillsyn ej afse jordbruk och ej heller grufdrift jämte vissa i samband därmed stående arbeten.

Enligt redogörelsen för yrkesinspektionens verksamhet år 1908 uppgick sammanlagda antalet i yrkesinspektörernas register upptagna arbetsställen till 19,701. Hela antalet arbetsställen, hvilka från det yrkesfarelagen trädt i kraft, d. v. s. den 1 juli 1890, någon gång blifvit af yrkesinspektör inspekterade, belöpte sig vid 1908 års utgång endast till 15,104. Sammanlagda antalet under sistnämnda år inspekterade arbetsställen uppgick till 2,126 med i genomsnitt 261 arbetsställen för hvarje yrkesinspektör, inspektören öfver sprängämnestillverkningen ej inberäknad, eller till icke $\frac{1}{3}$ af samtliga registrerade arbetsställen. Dessa siffror torde få anses gifva vid handen, att nuvarande inspektionskrafter äro för fåtaliga för att medhinna en tillfredsställande inspektion.

Yrkesinspektörernas hufvudsakliga verksamhet komme väl, framdeles som hittills, att bestå i tillsyn öfver fabriksmässiga industriella företag. Huru mycket arbete deras tillsyn å icke industriella företag samt deras ledning och kontroll i afseende å den underordnade tillsynen skulle komma att kräfva, saknar man nu möjlighet att bedöma.

Ser man till hvilka medel, som stå till buds för afhjälpande af ofvan berörda missförhållande i afseende å inspektionsfrekvensen, synes kunna ifrågakomma att inskränka omfattningen för yrkesinspektörernas tillsyn till sådana arbetsställen, som i regel kräfva en högre grad af teknisk utbildning, att befria yrkesinspektörerna från andra göromål, som afsevärdt inkräkta på deras inspektionsverksamhet samt att öka yrkesinspektörernas antal. Kommittén har funnit sig böra anlita samtliga dessa utvägar.

Enligt hittills gällande skyddslagstiftning och yrkesinspektörernas öfverenskommelse den 3 december 1902 angående begreppet »fabriksmässighet» torde yrkesinspektörernas tillsyn för närvarande kunna sägas i det väsentliga afse industriella företag, hvari användes motor, kreatursvandring därunder inbegripen, eller ångpanna med högre än $\frac{1}{2}$ kilograms öfvertryck eller minst tio arbetare å samma arbetsplats. Genom den föreslagna begränsningen af yrkesinspektörernas tillsyn till arbetsställen med visst drifkraftbelopp skulle sannolikt från denna tillsyn afskiljas ett ganska stort antal mindre arbetsställen med motor eller

ångpanna. Då kommittén föreslagit, att särskilda yrkesinspektörsassistenter skulle anställas, har därmed afsetts att bereda yrkesinspektörerna såväl bistånd i inspektionsarbetet som framför allt lindring i byrågöromålen, hvilka hittills i alltför hög grad inkräktat på inspektionsverksamheten. Kommittén har emellertid, som sagdt, ej ansett sig kunna stanna härvid, utan föreslår äfven en ökning af yrkesinspektörernas antal.

Yrkesinspektörernas tillsyn omfattade, såsom förut nämnts, år 1908 19,701 arbetsställen. Antalet af de mindre arbetsställen, som genom den föreslagna inskränkningen skulle afskiljas från yrkesinspektörernas tillsyn, belöper sig, enligt från yrkesinspektörerna inhämtade upplysningar, till omkring 5,000. Frånräknas sistangifna tal från hela antalet registrerade arbetsställen, skulle alltså ungefär 14,700 industriella arbetsställen komma på yrkesinspektörernas tillsyn. Med beaktande af yrkesinspektörernas öfriga åligganden har det syntts skäligt antaga, att hvarje yrkesinspektör, med biträde af sin assistent, skulle medhinna att inspektera cirka 500 under hans tillsyn hörande industriella arbetsställen om året. Anser man det vidare tillfyllestgörande, att hvarje arbetsställe i regel inspekteras hvart annat eller hvart tredje år, synes yrkesinspektörernas antal kunna sättas till tolf.

Kommittén framhåller emellertid, att det sålunda föreslagna antalet yrkesinspektörer måste anses som ett minimiantal, hvartill kommittén endast af hänsyn till förslaget om inrättandet af ett afsevärdt antal nya, underordnade inspektionstjänster funnit sig böra inskränka sig. I ett flertal främmande stater vore föreskrifvet, att hvarje arbetsställe skall inspekteras minst en gång om året — å enstaka orter vore inspektionsfrekvensen till och med ännu större.

Till yrkesinspektörernas biträde skulle äfven anställas underinspektörer, hvilkas verksamhet yrkesinspektörerna skulle planera, leda och kontrollera. Yrkesinspektörerna skulle också kunna ändra de anvisningar, underinspektören meddelat.

Yrkesinspektörerna borde beredas tillfälle att ej allt för sällan sammanträda inför chefsmyndigheten till öfverläggning rörande tjänstefrågor.

Yrkesinspektörerna skulle afgifva årliga tjänsteberättelser, hvari äfven skulle meddelas öfversikter öfver, bland annat, underinspektörers och tillsyningsmäns verksamhet. Deras expeditioner skulle hållas öppna, helst dagligen, under bestämd tid.

Beträffande yrkesinspektörernas kompetens uttalar kommittén, att de borde hafva teknisk högskolebildning eller däremot svarande kun-

skaper. I afseende å deras praktiska utbildning syntes man, för såvidt de ej varit anställda såsom assistenter, böra fordra, att de under minst 8 år utöfvat sådan industriell verksamhet, som kunde anses ägnad att utgöra en lämplig förberedelse för inspektionstjänsten.

Då nödvändigheten af yrkesinspektion ej numera torde betviflas, anser kommittén yrkesinspektörerna böra uppföras på ordinarie stat. För att bereda dem den själfständiga ställning, som vore önskvärd med hänsyn till deras ofta nog ömtåliga uppgifter, borde de tillsättas med kunglig fullmakt.

Kommers-
kollegium.

I sitt utlåtande öfver kommitténs betänkande föreslår kommerskollegium, att handeln, i likhet med jordbruket, i sin helhet skall ställas under underinspektörernas och de kommunala tillsynsorganens uppsikt. Detta innebär en lindring i yrkesinspektörernas tillsynsåligganden, hvilka enligt kommittéförslaget skulle omfatta jämväl de större handelsföretagen. Inrättandet af minst fyra nya yrkesinspektionsbefattningar synes äfven kollegium vara af förhållandena oeftergiftigt påkalladt.

Yrkesin-
spektris.

Den föreslagna lagen om arbetarskydd medgifver, att såsom yrkesinspektör jämväl må anställas kvinna. Sådan *yrkesinspektris* skulle förnämligast utöfva tillsyn beträffande kvinnliga arbetare. Rörande yrkesinspektrisen anför kommittén i hufvudsak följande.

Kommittén.

Yrkesinspektrisen, som skulle särskildt uppmärksamma de kvinnliga arbetarnas förhållanden, skulle vara bosatt i Stockholm och ägna tillsyn öfver hela riket åt arbetsställen med öfvervägande eller talrik kvinnlig personal. Hvilka arbetsställen, som skulle öfvervakas af henne, och hur långt hennes tillsyn i afseende å dem skulle sträcka sig, torde böra bestämmas genom en af Kungl. Maj:t utfärdad instruktion. I mån af behof kan sedermera yrkesinspektrisen beredas biträde af en eller flera kvinnliga assistenter. Möjligen kan det framdeles äfven befinnas lämpligt att tillsätta flera yrkesinspektriser. En del arbetsställen utan mekanisk drifkraft torde då kunna helt och hållet anförtrös åt den kvinnliga inspektionen.

Yrkesinspektrisen skulle i hufvudsak hafva samma befogenheter och åligganden som de manliga yrkesinspektörerna. Hon skulle dock icke meddela råd och anvisningar beträffande maskinella anordningar eller andra förhållanden, för hvilkas bedömande erfordrades tekniska insikter, utan skulle, när hon ansåge missförhållanden i sådana afseenden föreligga, göra anmälan därom till vederbörande yrkesinspektör.

För att den kvinnliga yrkesinspektionen skulle blifva till mesta möjliga gagn, håller kommittén emellertid före, att densamma dessutom borde, i likhet med hvad förhållandet är t. ex. i Finland, inriktas på förbättring af de kvinnliga arbetarnas lefnadsförhållanden.

För att åvägabrunga nödig samverkan mellan yrkesinspektrisen och yrkesinspektörerna borde yrkesinspektrisen i regel vara förpliktad att underrätta yrkesinspektör om sin afsikt att besöka arbetsställen inom hans distrikt samt äfven att sedermera delgifva honom de väsentliga resultaten af inspektionerna därstädes.

Någon genom viss akademisk eller annan examen ådagalagd kompetens synes ej böra fastslås för yrkesinspektrisen, då de rent personliga egenskaperna — ett godt praktiskt förstånd, energi och intresse för uppdraget, takt samt ett vänligt, förtroendegifvande och bestämdt uppträdande — otvifvelaktigt härvidlag spela den afgörande rollen. Naturligtvis bör hon dock, utom vanlig allmänbildning, äga insikt i skyddslagstiftningen och hälsovårdslära samt någon kunskap om åtgärderna och sträfvandena för arbetarklassens höjande. Med hänsyn till den kvinnliga inspektionens nyhet synes yrkesinspektrisen lämpligen böra tillsättas medelst förordnande.

Kommerskollegium anser, att det i betraktande af vårt lands stora utsträckning och det betydande antal kvinnor, som användes i industriellt arbete, med fog kan ifrågasättas att redan från början anställa mer än en yrkesinspektis. För det fall att emellertid blott en yrkesinspektis blefve tillsatt, framhåller kollegium behovet af att hos henne redan från början anställas en kvinnlig assistent.

Kommers-
kollegium.

Angående *yrkesinspektörernas assistenter* yttrar kommittén:

Yrkesinspektörernas assistenter skulle, såsom redan framhållits, hafva till uppgift att biträda yrkesinspektörerna vid deras byrågöromål samt utöfva en viss grad af inspektionsverksamhet. De skulle sålunda under yrkesinspektörens öfverinseende föra de böcker, som han är ålagd att hålla, uppsätta och expediera utgående skrivelser samt granska och göra sammandrag af underinspektörers och kommunala tillsynsorgans redogörelser o. d. Vidare skulle yrkesinspektör få inom vissa, i instruktionen angifna gränser använda sin assistent till förrättande af sådana inspektioner, dock på yrkesinspektörens ansvar, hvilka lämpligen kunde anförtros åt assistenten. Särskildt torde assistenten kunna användas till verkställande af efterbesiktningar, men i den mån han uppnår större kompetens i inspektionstjänsten, synas äfven mer kräfvande

Yrkesin-
spektö-
rernas
assistenter.

uppdrag böra få lämnas honom. Genom tillsättande af assistenter skulle man vinna att, när yrkesinspektören vore ute på inspektionsresor, å yrkesinspektörens expedition ändå i allmänhet någon funnes att tillgå, som kunde lämna upplysningar i frågor rörande inspektionstjänsten. Under ledighet för yrkesinspektören skulle assistenten i regel förordnas till vikarie.

Då yrkesinspektörerna väl vanligen skulle rekryteras bland assistenterna, borde det föreskrifvas, att dessa senare i regel skulle hafva teknisk högskolebildning eller däremot svarande kunskaper. I afseende å praktiska insikter torde man af assistenterna böra fordra minst fyra års industriell verksamhet af sådan art, som kan anses utgöra en lämplig förberedelse för inspektionstjänsten. Någon tids tjänstgöring vid yrkesinspektionens chefsmyndighet synes äfven kunna vara lämplig för deras utbildning.

Assistenterna torde böra tillsättas af det ämbetsverk, som chefsmyndigheten skulle tillhöra. De skulle vara lika många som yrkesinspektörerna och fördelade till tjänstgöring med en inom hvarje yrkesinspektörsdistrikt. Halfva antalet, assistenter af 1:a graden, borde försees med fullmakt, under det de öfriga, assistenter af 2:dra graden, skulle tillsättas medelst förordnande. Genom en sådan anordning skulle de, som ej lämpade sig för inspektionstjänsten, kunna afskiljas, innan det vore för sent för dem att ägna sig åt annan verksamhet.

Till vinnande af en mer mångsidig utbildning och större kännedom om de lokala förhållandena inom olika delar af landet borde assistenterna, synnerligast under den första tiden af sin anställning vid yrkesinspektionen, icke alltför länge få kvarstå i samma distrikt utan med lämpliga mellantider förflyttas från det ena distriktet till det andra.

Kommers-
kollegium.

Kommerskollegium har intet att erinra i afseende å kommitténs förslag rörande yrkesinspektörernas assistenter.

Underin-
spektörer.

Underinspektörerna skulle enligt 23 § i förslaget till lag om arbetarskydd hafva till uppgift att inom verksamhet, som ej är underkastad yrkesinspektörs eller bergmästares tillsyn — d. v. s. väsentligen inom den handverksmässiga industrien samt jordbruket — öfva tillsyn till förekommande af olycksfall vid användande af maskinella hjälpmedel för tillvaratagande, utvecklande eller tillgodogörande af mekanisk kraft, kreatursvandringar därunder inbegripna, eller vid användande af sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

Kommittén anför rörande underinspektörerna väsentligen följande:

Kommittén.

I afseende å maskinella anordningar inom jordbruket synes man med en viss sannolikhet kunna uppskatta antalet där använda kraftmaskiner för ånga, fotogén eller dylikt, elektricitet, vind eller vattenkraft till omkring 7,500 samt antalet kreatursvandringar till ungefär 120,000. Hur många till jordbruket icke hörande arbetsställen, som skulle falla under underinspektörernas tillsyn, låter sig ej närmare beräkna med ledning af nu tillgängligt material. Emellertid komme denna senare grupp otvifvelaktigt att omfatta ett betydande antal arbetsställen, nämligen dels inom industrien de omkring 5,000 arbetsställen, hvilka skulle afskiljas från yrkesinspektörernas tillsyn och hvilkas antal, med den växande användningen af små explosions- och elektriska motorer, torde hastigt ökas, samt dels ett förmodligen icke obetydligt antal anläggningar för uppvärmning och kraftalstring utom industrien.

Vid bedömande af det behöfliga antalet underinspektörer tillkommer den svårigheten, att man saknar hvarje erfarenhet om, hur mycken tid ifrågavarande slags inspektion kan taga per arbetsställe. Dock synes man af underinspektörerna kunna påräkna ett afsevärdt högre antal inspekterade arbetsställen per år, än hvad yrkesinspektörerna hittills presterat, då de maskiner, underinspektörerna skulle öfvervaka, i regel komme att vara mindre komplicerade och färre till antalet å hvarje arbetsställe. Ej heller skulle byråarbete i någon väsentlig mån inkräkta på deras inspektionsverksamhet.

Tills vidare torde möjligen 24 underinspektörer kunna vara tillfyllest. I regel skulle alltså på hvarje yrkesinspektörsdistrikt komma två underinspektörer, men skulle detta antal i distrikt med ovanligt liten eller mycken användning af mekanisk kraft inom jordbruk och handverk kunna minskas till en, resp. höjas till 3. Fördelningen af underinspektörer torde böra bestämmas af yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Underinspektörerna skulle, som förut angifvits, stå under yrkesinspektörernas ledning och inseende. För att bereda yrkesinspektören tillfälle att följa och kontrollera underinspektörens åtgöranden skulle underinspektören minst en gång i månaden till yrkesinspektören lämna redogörelse för sin verksamhet samt afskrifter af de råd och anvisningar, som han affattat skriftligt. Under sina inspektionsresor skulle underinspektören stå i förbindelse med yrkesinspektören, så att yrkesinspektören, om anledning därtill förekomme, skulle kunna ändra hans resplan eller anmoda honom att inhämta upplysningar i och för inspektionstjänsten. Underinspektörerna skulle föra noggranna anteckningar, enligt fastställt formulär, öfver sin inspektionsverksamhet, men ej vara skyldiga att lämna sina råd och anvisningar i skriftlig form i andra fall, än då vederbörande arbetsgifvare så begärde eller under-

inspektören själf med hänsyn till rådets eller anvisningens vikt och betydelse eller fara för missförstånd funne så påkalladt.

Underinspektörerna skulle tillsättas af yrkesinspektionens chefsmyndighet. De skulle anställas tills vidare med viss tids uppsägning. Med hänsyn till deras kompetens syntes böra fordras, att de fått någon teoretisk utbildning i maskinlära, men framför allt, att de hade grundliga, praktiska insikter i den vanliga maskintekniken. Särskildt borde de vara hemmastadda i ångpannors byggnad och skötsel, så att de tillförlitligt kunde verkställa besiktningar och profningar af ångpannor.

Kommers-
kollegium.

Kommerskollegium uttalar sig, under hänvisning till en af kollegium föreslagen inskränkande förändring af underinspektörernas tillsynsåliggande, för att underinspektörernas antal måtte i någon mån inskränkas och föreslår en minskning med åtminstone 6.

Special-
inspektörer.

Förutom förut afhandlade, af den föreslagna lagen påbudna eller mer direkt äsyftade kategorier af tillsynsorgan och de kommunala tillsynsorganen, om hvilka jag ej i detta sammanhang torde behöfva yttra mig, medgifver lagen, såsom tidigare är nämnt, tillsättande af *specialinspektörer*. Enligt 23 § äger nämligen Kungl. Maj:t, utan hinder af hvad eljest är stadgadt angående tillsynen, förordna, att tillsyn å visst slag af verksamhet skall utöfvas af specialinspektör samt meddela föreskrifter rörande sådan inspektörs befogenhet.

Kommittén.

Kommittén yttrar sig beträffande specialinspektörer på följande sätt:

I framställningen rörande uppgifterna för yrkesinspektionens chefsmyndighet anføres, att myndigheten vid behof skulle bereda yrkesinspektörerna biträde af tekniska specialister. För det fall att dylikt behof skulle befinnas äga större räckvidd, syntes det vara lämpligt, att Kungl. Maj:t tillförordnar en speciell yrkesinspektör för tillgodoseende af detta behof, på sätt redan, enligt nådigt bref den 19 oktober 1894, ägt rum beträffande tillfällig yrkesinspektör för sprängämnestillverkningen. De arbetsställen, som anförtröddes åt en sådan specialinspektör, torde väl i regel komma att undantagas från distriktsyrkesinspektörernas tillsyn, men borde specialinspektören vara berättigad att i afseende å förhållanden, som fölle utom hans fack, påkalla vederbörande distriktsinspektörs bistånd.

Beträffande inspektören öfver sprängämnestillverkningen anser kommittén, att han då behofvet af en speciell inspektion på detta område torde vara permanent, borde förordnas tills vidare och ej såsom nu endast för ett år åt gången.

Departements-
chefens
yttrande.

Den af yrkesfarekommittén föreslagna organisation, som afses att uppföras på yrkesinspektionens stat, innefattar 12 yrkesinspektörer jämte

en kvinnlig yrkesinspektris, 12 assistenter och 24 underinspektörer, hvartill kunde komma specialinspektörer.

Kommerskollegium har instämt häri, allenast med den ändring, att om endast en kvinnlig yrkesinspektris anställes, denna borde erhålla en kvinnlig assistent, samt att underinspektörernas af kommittén föreslagna antal borde kunna minskas med åtminstone 6 och således uppgå till högst 18.

Mellan denna personal skulle tillsynen så fördelas, att yrkesinspektörerna hufvudsakligen skulle inspektera de fabriksmässiga industriella företagen, hvarvid yrkesinspektrisen särskildt skulle hafva tillsyn öfver de kvinnliga arbetarnas förhållanden.

Assistenterna skulle biträda yrkesinspektörerna vid deras byrågöromål samt, på yrkesinspektörens ansvar, förrätta inspektioner, särskildt efterbesiktningar.

Underinspektörerna skulle utöfva tillsyn öfver maskinella hjälpmedel o. d. inom den handverksmässiga industrien samt jordbruket.

Mot den sålunda föreslagna fördelningen af uppgifterna har jag intet att invända. Däremot synes mig resp. befattningshafvares antal kunna till en början något minskas.

När yrkesfarekommittén vid beräkning af antalet *yrkesinspektörer* utgår från det i yrkesinspektionens redogörelser för 1908 angifna antalet registrerade arbetsställen, torde det böra beaktas, att denna siffra ej angifver antalet befintliga industriställen. I yrkesinspektionens berättelser måste nämligen, i och för redovisning af antal arbetare sysselsatta inom olika industrigrenar, en och samma fabrik uppdelas på flere arbetsställen. Som exempel må framhållas, att ett järnbruk med såg, kvarn och mejeri för eget behof blir uppdeladt på följande sätt: hyttan, smältsmedjan, valsverket, reparationsverkstaden, snickareverkstaden, sågen, kolningen, kvarnen och mejeriet, eller nio (9) arbetsplatser, alla liggande invid hvarandra och tillhörande ett och samma industriställe. Det är häraf tydligt, att antalet industriställen inom de olika distrikten är afsevärdt lägre än den af kommittén anförda siffran för arbetsställen, 19,701, och sannolikt närmare öfverensstämmer med den i Sveriges officiella statistik angifna, nämligen år 1909 11,261 fabriker.

Af yrkesinspektörerna har angifvits, att af de af dem f. n. upptagna arbetsställena c:a 5,000 skulle bortgå vid den nya lagens tillkomst på grund af ändrade gränsbestämmelser. I den ofvan angifna siffran från den officiella statistiken äro dessa ej inberäknade. En granskning af detaljerna i samma siffrors grundvalar gifver emellertid anledning antaga, att antalet industriställen, som vid den nya lagens ikraftträdande

skulle falla under yrkesinspektörernas direkta tillsyn, sannolikt kommer att stanna vid omkring 10,000 stycken.

Af en jämförande berättelse öfver arbetareskyddslagarnas genomförande i Europa, som utarbetats af Internationales Arbeitsamt, anses framgå, att det antal arbetsplatser per inspektionsorgan, som beräknats förefinnas inom olika länder, utgör omkring

i England	1,310,
i Finland	848,
i Holland	1,300,
i Tyskland	660.

Det föreslagna ordnandet af yrkesinspektionens lokala arbetskrafter sammanfaller i organisatoriskt hänseende emellertid närmast med det i Tyskland rådande, hvarför man vid fördelningen å distrikt torde böra utgå från den för detta land gällande siffran.

Om man vidare, trots det ofvan gjorda antagandet, utgår från den officiella siffran å antalet fabriker i landet eller 11,261, och fördelar dessa med cirka 600 per inspektionsorgan, skulle det fordras, att omkring 20 personer anställdes. Under nuvarande förhållanden, då yrkesinspektören själf måste handlägga alla inspektionsärenden, är det antal dagar, som kunnat anslås till inspektionsarbete, mycket litet eller i medeltal omkring 95 per år och inspektör. Med de nya förhållanden, som skapas vid en omorganisation i föreslagen riktning, skulle antalet inspektionsdagar kunna ökas i afsevärd grad, och böra omkring 250 dagar kunna användas för inspektioner, hvarigenom antalet per år inspekterade industriställen borde kunna ökas från det nuvarande 261 upp till cirka 600 per inspekterande person. Motsvarande siffra skulle, enligt uppgifter som tillhandahållits mig, kunna sättas till i England 446, i Finland 435, i Holland 306, i Danmark 663 och i Schweiz 935.

Med dessa siffror, 11,261 fabriker och 600 inspektioner per år och person, skulle således vid landets fördelning på *nio* distrikt hvarje fabrik kunna beräknas blifva inspekterad hvar annat år, och en fullt tillfredsställande tillsyn i detta hänseende kunna vinnas äfven vid en begränsning af yrkesinspektörernas antal till *nio*.

Då alla de kvalifikationer, som böra finnas hos en yrkesinspektör, svårligen kunna bedömas förr än efter en tids arbete å hithörande område, synes det vanskligt att på en gång företaga en större ökning af yrkesinspektörernas antal. Därvid kunde nämligen allt för lätt en person antagas, som visserligen i teoretiskt och praktiskt hänseende fyllde måttet, men som sedermera visade sig sakna de personliga egenskaper, som måste finnas för ett rätt handhafvande och tillämpande af

lagens föreskrifter. Vid en sannolikt erforderlig framtida ökning af yrkesinspektörernas antal i mån af industriens tillväxt, och om tillräckligt antal kvalificerade assistenter redan från början tillsättas, skulle från dessa assistenter, hvilkas rent personliga lämplighet blir pröfvad i denna deras egenskap, en rekrytering lämpligen ske af yrkesinspektörer.

Det antal *assistenter*, som skulle blifva behöfligt att tillsätta torde, med hänsyn till de jämförelser med utlandet, som ofvan gjorts, kunna begränsas till *elfva*, men synes det vid fördelning på de olika distrikten vara lämpligt att öka antalet till *tolf* för att i Stockholm äga tillgång till en assistent, att i fall af behof beordras till tjänstgöring på annat distrikt.

Rörande behovet af *underinspektörer* har yrkesfarekommitten föreslagit 24, medan kommerskollegium utan angifvande af någon beräkningsgrund minskat antalet till högst 18.

Man torde böra sträfvä efter att vinna en underinspektör i hvarje län, men då det arbete, som kommer att åligga dessa tjänstemän, är så godt som omöjligt att nu till omfattning och tidsförbrukning fixera, synes man kunna till en början nöja sig med ett något lägre antal. Genom en sammanställning af antalet arbetsställen med maskinella hjälpmedel o. d. inom handverk och jordbruksnäringen kommer man till ett minimiantal af 18 underinspektörer, hvilket är det antal, som jag också anser böra nu anställas.

Utan att jag kan definitivt uttala mig angående *distriktsindelningen för yrkesinspektionen*, ber jag dock få nämna, hur jag, med ofvan beräknad personal, tänkt mig distrikten samt stationsorterna böra bestämmas. Hvert och ett distrikt erfordrar gifvetvis sin yrkesinspektör, men personalen i öfrigt är fördelad efter som det antagliga behovet syns kräfva.

Distrikt.	Distriktens omfattning.	Yrkes- inspek- törer.	Assi- stenter.	Under- inspek- törer.
I	Norrbottnens, Västerbottnens och Västernorrlands län st. Härnösand ...	1	1	1
II	Jämtlands, Kopparbergs och Gäfleborgs » » Gäfle (i Falun)	1	1	2
III	Västmanlands, Örebro och Värmlands » » Örebro	1	1	2
IV	Södermanlands, Stockholms och Uppsala » » Stockholm ...	1	1	2
V	Stockholms stad och Gottlands » » Stockholm ...	1	2	1
VI	Östergötlands och Kalmar » » Linköping	1	1	2
VII	Jönköpings, Kronobergs och Skaraborgs » » Jönköping	1	1	3
VIII	Hallands, Göteborgs och Bohus, Älfsborgs » » Göteborg	1	2	2
IX	Malmöhus, Kristianstads och Blekinge » » Malmö	1	2	3
Summa		9	12	18

Därtill kommer en yrkesinspektris för hela landet.

Den distriktsindelning, som jag sålunda skisserat, innebär vissa förändringar i den nuvarande och åsyftar att vinna utjämning af distrikten med hänsyn till storlek och kommunikationer samt att erhålla större öfverensstämmelse i afseende å industriens art.

I fråga om *kompetensvillkor* för resp. befattningshafvare har jag intet att invända mot hvad kommittén föreslagit.

Beträffande *anställningsformen* har någon meningsskiljaktighet ej rådt om att yrkesinspektörerna böra uppföras å ordinarie stat. Detta synes mig också uppenbart påkalladt af det stadigvarande behovet af dessa yrkesinspektörer samt betydelsen af deras själfständiga ställning. Den kvinnliga yrkesinspektrisen torde likaledes böra uppföras å ordinarie stat, men tillsvidare tillsättas allenast på förordnande. I fråga om assistenterna har kommittén uttalat, att endast hälften af dem borde tillsättas såsom ordinarie. Anledningen härtill torde vara den, att kommittén befarat svårighet att rekrytera det af kommittén föreslagna stora antalet nya befattningar, hvarför en viss prøfvotid vore erforderlig. Äfven jag anser alldeles klart, att det, för att lagen skall verka på riktigt sätt, är af största vikt, att de personer, som anställas såsom assistenter innehafva de rent personliga förutsättningar, på hvilka arbetareskyddslagens verkningar äro i så hög grad beroende. Emellertid torde denna synpunkt ej behöfva leda till att sätta själfva befattningarna på extra stat, därest man är på det klara med, att ett stadigvarande behof af dylika biträden föreligger. Så synes mig vara förhållandet med *en* assistent för hvarje yrkesinspektör eller tillsammans 9 assistentbefattningar. Fördelningen på yrkesinspektionsdistrikten af öfriga assistenter torde däremot för närvarande ej med visshet kunna afgöras, och jag anser därför, att återstående 3 assistenter tills vidare endast böra anställas på extra stat.

För att undgå olämplig rekrytering torde man kunna till en början, exempelvis under första året, tillsätta de ordinarie assistentbefattningarna endast på förordnande.

Af kommerskollegium har föreslagits, att jämväl yrkesinspektrisen skulle erhålla en assistent. Jämväl för mig framstår detta behof såsom närliggande, men tillsvidare och så länge som arbetsuppgifterna för denna inspektris äro mera sväfvande till sin omfattning, och man således ej kan beräkna, huru hennes tid blir fördelad på inspektioner och andra göromål, torde det vara lämpligast att nöja sig med tillfälligt biträde åt yrkesinspektrisen i fall af behof.

Hvad vidare beträffar underinspektörerna synes mig den af kommittén föreslagna formen för deras anställning vara lyckligt funnen.

Här gäller i lika hög grad som i fråga om assistenterna, att det är viktigt att platserna besättas med lämpliga personer. Då därtill kommer, att detta inspektionsfält delvis är nytt och personalbehovet synnerligen svårt att beräkna, torde anslaget till underinspektörna tills vidare böra uppföras på extra stat.

Till frågan om tillsyn å sprängämnestillverkningen skall jag återkomma här nedan.

Aflöning.

Då jag härefter öfvergår till att behandla frågan om *aflöningen* för den inspektionspersonal, hvarom här är fråga, ber jag först att få erinra, att hvar och en af yrkesinspektörerna för närvarande åtnjuter ett arfvode af 5,000 kronor, hvartill fr. o. m. år 1908 kommer ett extra lönetillägg, uppgående för yrkesinspektören i Stockholms distrikt till 15 procent och för öfriga yrkesinspektörer till 12 procent af nämnda arfvode. Till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter äfvensom för hyra, uppvärmning, belysning och städning af expeditionslokal uppbär hvarje yrkesinspektör mot redvisningsskyldighet 1,500 kronor. Till godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer är anslaget ett belopp af 2,000 kronor; och utgår däraf ersättning åt inspektören öfver sprängämnestillverkningen på sådant sätt, att han åtnjuter ett dagtraktamente af 25 kronor för hvarje till inspektion använd dag jämte resekostnads- och traktamentsersättning enligt fjärde klassen i resereglementet, dock med den begränsning, att berörda dagtraktamenten jämte resekostnads- och traktamentsersättningar sammanlagdt ej för året må öfverskrida 1,800 kronor. I detta sammanhang torde böra erinras om, att samma inspektör såsom ersättning för uppdraget att vara inspektör för explosiva varor åtnjuter ett arfvode af 1,500 kronor jämte godtgörelse för af uppdraget förenade resor enligt fjärde klassen i resereglementet och för nödiga expenser, dock att resekostnads- och expensersättningen ej må öfverstiga 2,000 kronor.

*Nuvarande
aflöningsför-
hållanden.*

Beträffande *yrkesinspektörerna* anför kommittén, att deras begynnelseaflöning, i betraktande af de lönevillkor, som för närvarande i allmänhet erbjudas ingenjörer i enskild tjänst, och arbetarskyddslagens (28 §) långt gående förbud mot annan verksamhet, ej kan sättas under 6,000 kr., hvaraf $\frac{2}{3}$ skulle utgöra lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspengar. Efter perioder af 5 års tjänstgöring, som vitsordats vara utöfvad med skicklighet och nit, skulle yrkesinspektörerna successivt tilldelas tre ålderstillägg af hvarterda 500 kr. Med de föreslagna fordringarna i afseende å tjänstgöringsvitsordet, hvilka fordringar innebära en viss skärpning i jämförelse med hvad eljest brukar föreskrifvas i förevarande afseende, samt de tre ålderstilläggen har åsyftats att ersätta bristen på

**Yrkes-
inspektö-
rerna.**
Kommittén.

befordringsmöjligheter, som kanske eljest kunde befaras komma att inverka menligt på intresset för tjänsten.

Med hänsyn till inspektionstjänstens stora kraf på uthållighet och rörlighet — inspektören skall ju tillbringa större delen af sin tid på resor, han skall i förekommande fall kunna krypa in i ångpannor och besöka andra svårtillgängliga ställen — anser sig kommittén böra föreslå pensionsåldern för yrkesinspektörerna till 62 lefnadsår. För tillgodonjutande af hel pension skulle dessutom förutsättas minst 30 års anställning i statens tjänst.

Från yrkesinspektörernas sida har vid upprepade tillfällen klagats öfver, att den dem tillkommande resekostnads- och traktamentsersättningen, enligt fjärde klass i resereglementet, vore för låg och ej räckte att täcka de verkliga reseutgifterna. För skyddslagsstiftningens förverkligande måste det anses vara af största vikt, att yrkesinspektörerna, i den mån deras hemarbeten medgifva, ägna sig åt inspektionsverksamhet. Men om yrkesinspektörerna få göra uppoffringar af egna medel för att täcka de med inspektionsresorna förenade kostnader, synes man kunna befara, att sådana resor ej företagas i den omfattning, som för tillgodoseende af nyssnämnda syfte vore önskligt. Genom resereglementets revidering har visserligen fjärde klassens traktamentsersättning höjts från 6 till 8 kr., men torde denna förhöjning i afsevärd mån motvägas af samtidigt införda ändringar i afseende å reseersättningens beräkande. Redan i nådig proposition till 1902 års riksdag gjordes gällande, att ett dagtraktamente af 10 kr. vore af behovet påkalladt för yrkesinspektörerna. Sedan dess hafva lefnadskostnaderna, ej minst på resor, varit stadda i ständig stegring. Med hänsyn härtill och då godtgörelsen för reseutgifter för yrkesinspektörerna, som ju större delen af året böra vistas på tjänsteresor, är af synnerlig betydelse, har kommittén ej ansett sig kunna underlåta föreslå, att yrkesinspektörerna måtte, i likhet med hvad för bergmästarna och inspektörerna för elektriska anläggningar redan är förhållandet, tillerkännas resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente.

Kommers-
kollegium.

I afseende å de för yrkesinspektörerna föreslagna aflöningsbeloppen anser kollegium, att dessa böra, på sätt vid senare löneregleringar skett, fördelas i lön, tjänstgöringspengar och ortstillägg. Sådant tillägg torde enligt kollegii mening böra bestämmas till 400 kronor för yrkesinspektör, stationerad i Stockholm, samt 200 kronor i Göteborg och Malmö samt å sådana öfriga orter, där dylikt tillägg anses böra utgå.

Därjämte borde ortstillägg proportionsvis utgå äfven till andra befattningshafvare vid yrkesinspektionen.

Såsom jag förut omnämnt, uppbär en hvar af de nuvarande yrkesinspektörerna ett belopp af 1,500 kronor, att mot redovisnings-skyldighet användas till bestridande af kostnaderna för skrifbiträden och likartade utgifter äfvensom för hyra, uppvärmning, belysning och städning af expeditionslokal. Kommerskollegium anför nu, att det föreslagna anställandet hos yrkesinspektör af assistent har till syfte, bland annat, att tillgodose yrkesinspektörs behof af mera kvalificerad skrifbiträde. Det utsträckta verksamhetsområde, som enligt den ifråga-
varande nya lagstiftningen skulle tillhöra yrkesinspektör — i hvilket afseende må erinras äfven om den ledning af underinspektörs verksamhet samt kontroll öfver den kommunala tillsynen, som skulle åligga yrkesinspektören — kommer emellertid gifvetvis att medföra afsevärdt ökade skrifgöromål. En stor del af de yrkesinspektör tillhörande skrifgöromålen torde dock blifva af beskaffenhet att lämpligen böra utföras genom mindre kvalificerad arbetskraft. Vidare torde för yrkesinspektör i allmänhet uppstå behof af rymligare expeditionslokal än för närvarande. Där bör nämligen finnas plats ej mindre för assistenten än äfven för vederbörande underinspektör, för hvilken särskild expeditionslokal ej torde böra ifrågakomma, därest han, såsom i regel torde vara lämpligt, är stationerad på samma ort som yrkesinspektören.

Med hänsyn till, bland annat, nu anförda omständigheter lära till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter äfvensom för hyra, uppvärmning, belysning och städning af expeditionslokal medel böra ställas till hvarje yrkesinspektörs förfogande med minst samma belopp som hittills.

Den *kvinnliga yrkesinspektrisen* aflöning anser kommittén kunna sättas lägre än yrkesinspektörernas, då man ej af henne skulle fordra samma fackutbildning. I betraktande häraf anser sig kommittén skäpligen kunna föreslå en begynnelseaflöning af 3,000 kronor samt två ålderstillägg å 300 kronor hvarterda, hvilka skulle tilldelas yrkesinspektrisen efter 5, resp. 10 års med skicklighet och nit utöfvad tjänstgöring. Hon skulle, i likhet med yrkesinspektörerna, äga att beräkna resekostnads- och traktamentsersättning efter tredje klassen i resereglementet.

**Yrkes-
inspek-
trisen.**
Kommittén.

I afseende å löneförmånerna för yrkesinspektris uttalar sig kollegium för, dels att begynnelseaflöningen borde sättas något högre, än kommittén föreslagit — exempelvis till 3,600 kronor — och dels att ålderstilläggen, liksom för de manliga yrkesinspektörerna, borde be-

Kommers-
kollegium.

stämmas till tre (å 300 kronor). Kollegium framhåller, att jämväl åt yrkesinspektrisen borde anvisas skäligt belopp till bestridande af kostnaden för skrifbiträde och likartade utgifter samt för hyra, uppvärmning, belysning och städning af expeditiionslokal.

Assistenterna.
Kommittén.

Assistenternas lönevillkor anser kommittén, utan hänsyn till uppdelningen i assistenter af 1:a och 2:dra klass, kunna bestämmas till en begynnelseaflöning af 3,500 kronor, hvaraf $\frac{2}{3}$ lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspengar, samt två ålderstillägg af 500 kronor, hvilka skulle utgå efter 5, resp. 10 års så vitsordad tjänstgöring, som angifvits i afseende å yrkesinspektörerna. Assisterer af 1:a klass skulle vara berättigade till pension vid 65 lefnads- och 35 tjänstår. Assistenterna skulle åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt fjärde klass i rese-reglementet.

Kommerskollegium.

I afseende å kommitténs förslag rörande yrkesinspektörernas assistenter förklarar sig kommerskollegium ej hafva något att erinra.

Underinspektörerna.
Kommittén.

Beträffande *underinspektörernas* aflöning yttrar kommittén, att denna torde böra sättas i jämnhöjd med lönen för någorlunda väl aflönade förmän eller maskinister inom industrien. Kommittén anser därför aflöningen lämpligen kunna fastställas till 2,000 kronor i begynnelsearfvode med tre ålderstillägg af 300 kronor hvarterda, hvilka skulle utgå efter 5, resp. 10 och 15 års så vitsordad tjänstgöring, som föreskrifvits i afseende å yrkesinspektörerna.

Kommerskollegium.

Kommerskollegium har ej framställt någon erinran mot förslaget i denna del.

Inspektören öfver sprängämnestillverkningen.
Kommittén.

Beträffande *inspektören öfver sprängämnestillverkningen* anser kommittén, att denne inspektörs verksamhet numera måste anses till sin omfattning så stadgad och känd, att godtgörelsen åt honom lämpligen kunde utgå i form af ett visst årsarfvode, som kommittén föreslår till 1,500 kronor. Hans resekostnads- och traktamentsersättning skulle, såsom för distriktsyrkesinspektörerna, beräknas enligt tredje klass i resereglementet.

Andra specialinspektörer, som kunna komma att förordnas mer tillfälligtvis, synas kunna beredas godtgörelse på samma sätt, som hittills tillämpats i afseende å inspektören öfver sprängämnestillverkningen,

d. v. s., oafsedt resekostnads- och traktamentsersättning, med visst arfvode för förrättningsdag.

I en framställning till kommerskollegium har ingenjören Gottfrid von Feilitzen, som nu är förordnad att vara inspektör öfver sprängämnestillverkningen, anhållit, att kollegium måtte hos Kungl. Maj:t tillstyrka, att hans löneförmåner såsom inspektör öfver sprängämnestillverkningen i riket måtte ställas i förhållande till det arbete och det ansvar, som befattningen kräfver.

För att visa, huru utvecklingen af sprängämnestillverkningen inom landet varit under de nu gångna 17 åren, sedan inspektörsbefattningen inrättades, åberopar von Feilitzen nedanstående schema, hvilket upptager tillverkningsfabriker af explosiva varor, fördelade länsvis, för år 1895 och år 1911.

Kommers-
kollegium.

Å r 1 8 9 5. L ä n.		Ammunitionsfabriker.	Ammunitionslaboratorier.	Bomullskrusttillverkning.	Nitroglycerintillverkning.	Ballstittillverkning.	Nitrocellulosakrusttillverkn.	Svartkrutstillverkning.	Dynamittillverkning.	Knullkricksilfertillverkn.	Krustbunttillverkning.	Fyrverkeritillverkning.
Stockholms stad		1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Stockholms län		—	—	1	2	1	—	—	2	—	1	1
Kristianstads	»	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Malmöhus	»	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Göteborgs och Bohus	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Värmlands	»	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	»	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	»	—	—	1	1	—	—	2	1	—	1	—
Västmanlands	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Kopparbergs	»	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—
Summa		2	2	4	5	1	1	3	4	1	3	3

Å r 1 9 1 1. L ä n.	Ammunitionsfabriker.	Ammunitions- och apterings- laboratorier.	Ammunition; yrkesmässig tillverkning.	Bomullskrutillverkning.	Nitroglycerintillverkning.	Ballstutillverkning.	Nitrocellulosakrutillverkn.	Svartrutillverkning.	Dynamittillverkning.	Perkloratsprängämnes- tillverkning.	Knallviksilvertillverkn.	Krustubintillverkning.	Knallstutillverkning.	Fyrverkeritillverkning.
Stockholms stad	1	3	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Stockholms län	—	1	2	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Södermanlands	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	2	—	1	2	2	2	—	1	1	—	1	1	—	1
Värmlands	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Kopparbergs	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Göteborgs och Bohus	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Skaraborgs	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
Jönköpings	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristianstads	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Gäflleborgs	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Jämtlands	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gottlands	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	7	12	13	6	5	2	2	2	4	2	3	1	1	5

Af dessa tillverkningar äro vid krut- och sprängämnesfabrikerna i allmänhet flera samlade inom samma fabrikskomplex såsom af hvar-andra beroende. Fördelade till olika platser uppgingo de under inspektion stående fabrikerna 1895 till 17 stycken och 1911 till 43 stycken. Antalet arbetare inom sprängämnesindustrien var år 1895 338 och år 1911 1,340 samt har alltså under denna tidsperiod fyrdubblats.

Under år 1911 hafva ingått 939 skrivelser, hvaraf 627 från Kungl. Maj:ts befallningshafvande och andra myndigheter, och hafva af von Feilitzen afgifna utlåtanden uppgått till 551.

Vid tillsättandet af en inspektör öfver sprängämnestillverkningen år 1895, ansågs det vara tillräckligt, att anslag beviljades för en *tillfällig* yrkesinspektör, då man utgick ifrån, att denna inspektör endast skulle behöfva tillkallas i särskilda fall. Af denna orsak beviljades endast 1,800 kr., i hvilket anslag ingick resekostnader enligt fjärde klass resereglemente samt en ersättning af 25 kr. för förrättningsdag. Detta anslag har sedermera ej blifvit höjdt, utan utgör allt hvad som finnes anslaget för inspektionen af sprängämnestillverkningen i riket.

Den uppfattning, att sprängämnesinspektören endast skulle behöfva tillkallas i särskilda fall och att inspektionen af krut- och sprängämnesfabrikerna i öfrigt skulle stå under resp. yrkesinspektörer, vore felaktig och, om äfven så praktiserades till en början, vore så ej längre förhållandet. Ur teknisk synpunkt sedt, måste ett dylikt arrangement dessutom anses synnerligen olämpligt, då sprängämnestekniken vore en så speciell bransch, för hvilken inspektion det fordrades en icke blott teoretiskt utan äfven genom mångårig praktisk verksamhet utbildad sprängämnesingenjör. De inom krut- och sprängämnesfabrikerna förefintliga apparaterna och maskinella anordningarna kunde bäst bedömas af den, som praktiskt sysslat med liknande; samma vore förhållandet med bedömandet af erforderliga skyddsanordningar, enär hänsyn vid hvarje särskildt fall måste tagas till det vid en maskin eller inom en lokal tillverkade fabrikatet.

I utlandet, exempelvis i Tyskland och England, vore de inspekterande myndigheterna inom hela den kemiska industrien teoretiskt och praktiskt utbildade kemister.

von Feilitzen har under den tid han innehaft inspektörsbefattningen äfven funnit det vara önskvärdt, att alla olycksfall vid sprängningsarbeten för framtiden inrapporterades till inspektionen, så att en ordnad statistik öfver de olika orsakerna till olycksfallen kunde upprättas. Härigenom skulle inspektionen sättas i stånd att på ett mera effektivt sätt lämna föreskrifter, hvilka i sin mån borde minska antalet sprängningsolyckor.

Då Feilitzens arbete såsom inspektör öfver sprängämnestillverkningen i riket och för explosiva varor fullt upptagit hans tid, så att han ej kunnat ägna sig åt någon annan verksamhet eller kunnat taga någon dags ledighet, och de sammanlagda inkomsterna af dessa båda befattningar ej uppgått till 2,000 kronor, har han hemställt, huruvida ej en förhöjning af löneförmånerna verkligen vore påkallad.

Kommers-
kollegium.

I skrifvelse af den 2 april 1912 har kommerskollegium till en början erinrat, att den ersättning, som bestämdes vid befattningens tillkomst genom nådigt bref den 19 oktober 1894, därefter icke undergått förändring. Med den utveckling af sprängämnestillverkningen, som efter nämnda tid ägt rum och om hvilken den i sökandens framställning gjorda jämförelse mellan förhållandena 1895 och 1911 gäfvit en god föreställning, måste emellertid ersättningen numera anses för ringa. Antalet inom riket för närvarande befintliga arbetsställen, där explosiva varor tillverkas, vore 65, fördelade på 43 olika arbetsplatser inom 19 län. Hvarje arbetsställe borde inspekteras minst en gång årligen. På åtskilliga af dessa arbetsplatser, där flera olika tillverkningar förefunnes, kräfdes flera inspektionsdagar liksom ock på arbetsställen, där viss fabrikation af större omfattning bedrefves. Antalet för år erforderliga inspektionsdagar torde därför icke kunna beräknas till lägre än 60. Under de senare åren hade inspektionsdagarna uppgått till år 1905 46, år 1906 50, år 1907 48, år 1908 35, år 1909 52 och år 1910 31.

Det ringa antalet under sistnämnda år vore att tillskrifva dåvarande inspektörens långvariga sjukdom och sedermera under året inträffade död. I sin tjänsteberättelse för år 1911 har nuvarande innehafvaren af befattningen von Feilitzen uppgifvit inspektions- och resedagarnas antal till 126. Då traktamentsersättningen för det beräknade antalet af 60 inspektionsdagar skulle uppgå till 1,500 kronor, blefve för resorna till de inom olika delar af landet belägna arbetsplatserna öfrigt allenast ett belopp af 300 kronor, hvilket uppenbarligen endast skulle täcka en bråkdel af erforderliga resekostnader. Häraf måste följderna blifva antingen att af behovet påkallade inspektioner eftersättas eller ock att inspektören icke kommer i åtnjutande af vederbörlig ersättning.

Med anledning af inspektörens allt för ringa ersättning har ock yrkesfarekommittén i sitt betänkande föreslagit inspektören till erhållande af *dels* ett årligt arvode till belopp af 1,500 kronor eller samma belopp, som kollegium ofvan beräknat som traktamentsersättning efter 25 kronor per inspektionsdag vid besiktning af nu befintliga fabriker, *dels ock* resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente. Mot detta förslag har kollegium förklarat sig icke hafva något att erinra. Beloppet, beräknadt som ersättning allenast för inspektionsförrättningar, syntes också vara fullt tillfredsställande. Inspektören, som beträffande sprängämnesfabrikerna har samma åligganden som yrkesinspektörerna för öfriga fabriker, skulle emellertid utöfver detta belopp icke åtnjuta någon som helst ersättning för öfriga med befattningen förenade göromål och af densamma påkallade utgifter såsom för skrifbiträde och

expeditionslokal m. m. Med hänsyn härtill syntes arfvodet vara ganska snävt tilltaget. Frågan om storleken af det arvode, som rättvisligen borde tillkomma inspektören för sprängämnestillverkningen, komme emellertid snart att ånyo upptagas till behandling. Kommittén för kommerskollegii omorganisation har nämligen, bland annat, att afgifva förslag beträffande den ställning, ifrågavarande tjänsteman i sin dubbla egenskap af inspektör för sprängämnestillverkningen och inspektör för explosiva varor bör intaga till kollegium. Vid afgifvande af förslag till lön för inspektören komme otvifvelaktigt att tillses, att lönen för honom blir bestämd i förhållande till de med befattningen förenade tjänsteåligganden. Det kunde därför synas lämpligast att afvakta denna kommittés förslag. Då emellertid med ett slutgiltigt ordnande af denna befattningshafvares ställning till kollegium med all sannolikhet komme att dröja ännu någon tid, samt det arvode, som i yrkesfarekommitténs förslag funnes upptaget för inspektören för sprängämnestillverkningen, enligt hvad kollegium funnit, vore så lågt, att det skulle möta svårigheter att för denna befattning erhålla och vid densamma få behålla en person, som äger erforderlig kännedom på sprängämnesteknikens område och i öfrigt är i besittning af de egenskaper, som befattningen kräver, ansåge sig kollegium därför redan nu böra frambålla detta förhållande och tillika med anledning däraf hemställa, att det af yrkesfarekommittén föreslagna årsarvodet måtte höjas med åtminstone 500 kronor eller till minst 2,000 kronor att utgå jämte den föreslagna resekostnads- och traktamentsersättningen för rese- och inspektionsdagar.

Till aflöning åt *yrkesinspektörerna* har af yrkesfarekommittén föreslagits 6,000 kronor med 3 ålderstillägg å 500 kronor, hvartill kommerskollegium lagt ortstillägg för yrkesinspektör i Stockholm med 400 kronor och med 200 kronor å öfriga orter, där sådant bör utgå. Mot beloppet 6,000 kronor har jag intet att invända, och synes mig detta belopp böra fördelas med 4,000 kronor på lön och 2,000 kronor på tjänstgöringspenningar. Därtill bör komma 3 ålderstillägg till lönen, hvart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 år. I fråga om rätt till ortstillägg synas mig samma bestämmelser böra gälla som för länsstyrelserna, i följd hvaraf enligt den plan till distriktsindelning samt stationsorter, som jag härofvan skisserat, allenast de 2 inspektörer, som skulle blifva bosatta i Stockholm, böra komma i åtnjutande af ortstillägg. Beloppet däraf torde, i enlighet med hvad kommerskollegium föreslagit, kunna bestämmas till 400 kronor.

I fråga om *yrkesinspektorisens* aflöning ansluter jag mig till kom-

Departement-
chefens
yttrande.

merskollegii förslag. Åt henne torde således böra utgå 3,600 kronor, fördelade i 2,400 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, jämte 3 ålderstillägg till lönen à 300 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år. Med hänsyn till den förhöjning af yrkesinspektrisens aflöning, som jag sålunda biträdt, torde något ortstillägg icke för henne behöfva beräknas, helst som det för närvarande icke är klart, om hennes stationsort behöfver förläggas till Stockholm.

För *assistenterna* hafva såväl kommittén som kommerskollegium föreslagit en aflöning af 3,500 kronor med 2 ålderstillägg för ordinarie assistent à 500 kronor efter respektive 5 och 10 år. Häremot har jag intet att invända, och torde aflöningen kunna fördelas med 2,350 kronor på lön och 1,150 kronor på tjänstgöringspenningar samt ålderstilläggen anses tillhöra lönen. De assistenter, som få sin bostad i Stockholm, böra, i enlighet med hvad jag nyss yttrat angående yrkesinspektörerna, erhålla ortstillägg, som skäligen kan bestämmas till 200 kronor.

För *underinspektörerna* har af kommittén och kommerskollegium beräknats ett begynnelsearfvode af 2,000 kronor med 3 ålderstillägg à 300 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänst. Mot nämnda begynnelsearfvode har jag intet att invända. Skulle detta slag af befattningar visa sig fylla förväntningarna, torde befattningarna snart nog komma att uppföras på ordinarie stat, hvarvid blir tillfälle att bestämma om skäliga ålderstillägg. För dem, som blifva bosatta i Stockholm, synes ett ortstillägg af 200 kronor för hvarje vara befogadt.

Hvad vidare beträffar *inspektören öfver sprängämnestillverkningen* synes mig den förebragta utredningen gifva vid handen, att denne inspektör bör tillerkännas visst arfvode, i stället för att såsom hittills 1,800 kronor är anslaget till inspektionskostnaden inalles. Sistnämnda aflöningsform torde ej längre vara lämplig, sedan behovet af inspektioner blifvit så stort som för närvarande är fallet. Mot det af kollegium tillsvidare föreslagna arfvodesbeloppet, 2,000 kronor, har jag intet att erinra.

Något anslag för *tillfällig inspektion* på andra områden än sprängämnestillverkningen torde ej för närvarande vara påkalladt. Hittills lärer någon sådan inspektion ej hafva förekommit.

Kommerskollegium har föreslagit, att för *kontorslokal, skrifbiträden m. m.* samma belopp som för närvarande, eller 1,500 kronor, måtte tillerkännas hvarje yrkesinspektör. Det synes mig, som om kostnaden ifråga kommer att växla mer än hittills. Så t. ex. kunna möjligen de 2 inspektörer, som skulle hafva bostad här i Stockholm, använda gemensam kontorslokal; vidare kunna de, som hafva flera assistenter och större områden, vara i behof af större expensbelopp. Äfven yrkes-

inspektrisen lärer böra erhålla dylikt bidrag. Det torde därför vara lämpligast, att en rund summa, som kan beräknas till 15,000 kronor, anvisas för ändamålet, med rätt för Kungl. Maj:t att, efter chefsmyndighetens hörande, fördela beloppet.

Ingen af ifrågavarande tjänstemän skulle enligt de föreliggande förslagen hafva rätt till *semester*. Vid sjukdomsförfall för inspektörerna torde assistenterna böra vikariera. Emellertid lär det vara nödvändigt att i staten för yrkesinspektionen beräkna ett visst belopp för *vikariatsersättning*, exempelvis 2,000 kronor.

Jämväl vid bestämmandet af anslaget till *tjänstemän*, som *icke* uppföras å *ordinarie stat*, lära utgifter för vikariatsersättningar få tagas i betraktande.

Med hänsyn till att den yrkesinspektör, som erfordras för Stockholms stad, får omkostnader i och för besök vid arbetsställena i Stockholm, som ej ersättas honom enligt resereglementet, synes ett särskildt *expensarfvode* af 200 kronor böra honom tillerkännas, hvilket arfvode kan utgå af anslaget till kontorskostnader och vikariatsersättningar.

Hvad till sist angår inspektörernas *reseersättning* må framhållas vikten af, att denna ersättning är så tilltagen, att inspektörerna ej göra någon förlust på sina resor. Annars blir följden lätt den, att de blifva mera ovilliga att företaga inspektioner, något hvarpå skyddslagens effektivitet kan blifva i hög grad lidande. Jag anser därför, att reseersättning bör utgå till yrkesinspektörerna, yrkesinspektrisen och inspektören öfver sprängämnestillverkningen enligt tredje klassen i resereglementet, till assistenterna enligt fjärde klassen i samma reglemente samt till underinspektörerna enligt femte klassen i resereglementet.

Beträffande de befattningshafvare inom yrkesinspektionen, hvilka skulle uppföras å *ordinarie stat*, har kommittén anfört, att det i arbetarskyddslagen (28 §) gifna förbudet för yrkesinspektörerna att drifva eller hafva del eller anställning i vissa företag, som afses i lagen, eller att för sådana företag åtaga sig uppdrag mot ersättning förnämligast åsyftar att bevara yrkesinspektörernas fria och opartiska ställning, men naturligtvis äfven tjäna att skydda inspektionstjänsten mot intrång af annan, tidskräfvande verksamhet. Då det emellertid, oaktadt detta förbuds synnerligen vidtgående beskaffenhet, låter tänka sig sådana sysselsättningar för yrkesinspektörerna, hvilka ej inbegripas under förbudet, torde detsamma icke innebära tillräcklig anledning att fritaga yrkesinspektörerna från de bestämmelser beträffande annan tjänst eller uppdrag, som i allmänhet bruka meddelas för tjänstemän på nyreglerad stat.

Aflönings-
villkor.
Kommittén.

Yrkesinspektör borde, i likhet med hvad nu är förhållandet, äga rätt att utan särskildt tillstånd, men efter anmälan till chefsmyndigheten, årligen vistas utom sitt distrikt under högst 14 dagar.

Vidkommande frågan om skyldighet för ordinarie tjänsteinnehafvare att afgå från tjänsten samt om rätt till pension torde vederbörlig framställning få göras till nästa års Riksdag.

Departements-
chefen.

Hufvudsakligen i öfverensstämmelse med hvad som under de senare åren föreskrifvits vid löneregleringar för statstjänstemän, torde böra stadgas följande:

att innehafvare af ordinarie befattning inom yrkesinspektionen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden samt reglering af tjänstgöringsområde, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af yrkesinspektionen eller eljest kan varda honom i behörig ordning ålagd;

att med ordinarie befattning inom yrkesinspektionen icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med sådan ordinarie befattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försedt med Kungl. Maj:ts oktroj eller blifvit registrerad såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej, hvad angår yrkesinspektör och yrkesinspektris, Kungl. Maj:t och, hvad angår assistent, yrkesinspektionens chefsmyndighet, uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderlig för tjänstgöringen inom yrkesinspektionen, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningsinnehafvare verkligt tjänstgjort, men för den tid, han varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant utgår, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, särskildt uppdrag eller för annat ändamål eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att befattningshafvare, som blifvit oförmögen till tjänstgöring på grund af kroppsskada, ådragen under tjänsteutöfning, må, utan hinder

af hvad härofvan är sagdt, tillgodonjuta sin aflöning oafkortad under sex månader och därefter till det belopp, som bestämmes af Kungl. Maj:t;

att aflöning ej må utgå till befattningshafvare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller utan att han kan styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej yrkesinspektionens chefsmyndighet finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall för yrkesinspektör assistent skall vara skyldig att, om han förordnas därtill, bestrida yrkesinspektörens befattning mot uppbärande af skillnaden mellan egna och yrkesinspektörens tjänstgöringspenningar, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med skicklighet och nit bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, med godt vitsord annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år, på samma villkor samt för tredje förhöjningen, där sådan äger rum, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande yrkesinspektör vid bestämmandet af rätten till löneförhöjning tillgodoräknas den tid, han före den nya aflöningsstatens trädande i kraft på grund af förordnande bestridt yrkesinspektörsbefattning;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att befattningshafvare, där så utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, årligen under fjorton dagar äger vistas utom det tjänstgöringsområde, för hvilket han är anställd; börande dock anmälan därom på förhand göras af yrkesinspektör hos yrkesinspektionens chefsmyndighet och af assistent hos den yrkesinspektör, under hvilken han tjänstgör;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall lön jämte ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad därom kan i laga ordning varda stadgadt; samt

att enhvar, som med eller efter den nya lönestatens ikraftträdande tillträder befattning inom yrkesinspektionen skall vara pliktig att underkasta sig ofvan berörda villkor och bestämmelser.

Aflönings- och
omkostnads-
staten.

Vid bifall till hvad jag ofvan föreslagit skulle aflönings- och omkostnadsstaten för yrkesinspektionen komma att få här nedan angifna utseende:

Aflönings- och omkostnadsstat för yrkesinspektionen.

	Lön.	Tjänstgöringspengar.	Orts-tillägg.	Summa.	
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
A. Ordinarie anslag.					
1 yrkesinspektör	4,000	2,000	400	6,400	Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med ytterligare 500 kr.
1 "	4,000	2,000	400	6,400	
1 "	4,000	2,000	—	6,000	
6 yrkesinspektörer	24,000	12,000	—	36,000	
1 yrkesinspektris	2,400	1,200	—	3,600	Lönen kan efter 5 år höjas med 300 kr., efter 10 år med ytterligare 300 kr. och efter 15 år med ytterligare 300 kr.
1 assistent	2,350	1,150	200	3,700	
1 "	2,350	1,150	200	3,700	Lönen kan efter 5 år höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 "	2,350	1,150	—	3,500	
6 assistenter	14,100	6,900	—	21,000	
Till yrkesinspektörernas och yrkesinspektrisen's kontorskostnader samt vikariatsersättningar, förslagsvis	—	—	—	17,000	
Summa kronor	—	—	—	107,300	
B. Extra anslag.					
Till arfvoden åt 3 assistenter, 18 underinspektörer och 1 specialinspektör samt vikariatsersättningar m. m., summa kronor				50,000	
Ordinarie och extra anslag tillsammans kronor				157,300	

För närvarande är å sjunde hufvudtiteln för aflönande åt 8 yrkesinspektörer, bestridande af kostnader för skrifbiträden och likartade utgifter, hyra m. m. samt för godtgörelse åt tillfälligt förordnade inspektörer anvisadt tillhopa 54,000 kronor, hvarjämte i arfvode åt en assistent i kommerskollegium är uppfördt 3,000 kronor, från hvilket belopp här frånses.

Ökningen genom den lokala inspektionens omorganisation skulle alltså belöpa sig till 103,300 kronor.

Under åberopande af hvad jag sålunda anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att

dels, med godkännande af de utaf mig förordade förslag till aflöningsstat samt till allmänna villkor och bestämmelser för aflöningsförmånernas åtnjutande att tillämpas från och med år 1913, i riksstaten under sjätte hufvudtiteln uppföra ett ordinarie anslag till anordnande af yrkesinspektion å 107,300 kronor;

dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle till Riksdagen aflåtas nådig proposition af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Henrik Nissen.